

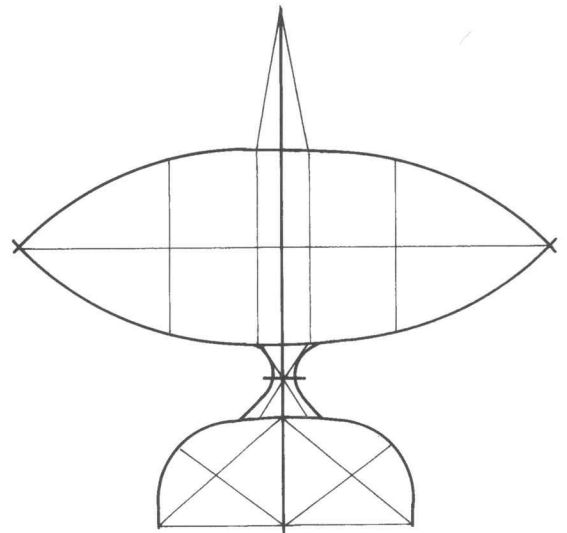
structuur onverlet, evenals het verschil in constructieve verfijning. Wel zou het kunnen zijn dat vechtvliegers conservatiever zijn dan modegevoelige pronkvliegers en dat pleit dan weer voor het uitgangspunt, namelijk dat we bij de Koreaanse vechtvlieger en bij de chula een blik in het verleden werpen. Aan de chula verwante vormen kunnen we ook herkennen in de wau-vliegers van Maleisië (zoals de wau kuching) en de tukkal uit India. De laatste is te herkennen op een oude Indiase miniatuur, gepubliceerd in het boek KITECRAFT van Lee Scott Newman en Jay Hartley Newman (New York 1974) De afbeelding is afkomstig van Andrea Bahadur, Go Fly a Kite store.

Als laatste basisvorm die in Z.O. Azië een grote rol speelt, zou ik de pakpao willen noemen, de vrouwelijke tegenspeeler in het Thailandse ritueel. In bijna alle landen van Z.O. Azië komen vliegers voor, meest vechtvliegers, die met meer of minder gewijzigde verhoudingen op deze basisvorm zijn geënt. Het is één van de eenvoudigste vliegerontwerpen die niettemin over de gehele wereld navolging heeft gevonden, zowel als stabiele staartvlieger als ook zonder staart. Ondanks de eenvoud van het grondconcept, behoren de vechtvliegers van dit type tot de verfijnde vliegersoorten waarbij een grote mate van kennis, ervaring en zorgvuldigheid nodig is om tot een goed resultaat te komen. Alleen de Indiase variant van deze vlieger heeft een miniem staartvleugeltje dat toch iets bijdraagt aan de mate van stabiliteit die dit type vlieger vraagt. Die stabiliteit is variabel en afhankelijk van de doorbuiging van de boog, en die weer van de trekkracht aan de lijn. Wordt de lijn gevierd, dan begint de vlieger om zijn top-as te draaien. Door nu op het juiste moment een klein rukje aan de lijn te geven, blijft de vlieger in de laatste richting

doorvliegen zolang de lijn strak blijft.

Ofschoon naar mijn mening terecht het maken van vliegers als kunst wordt beschouwd, heb ik bij de behandeling van de Aziatische vliegers me beperkt tot de constructieve en vliegtechnische aspecten. Het feit, dat elke Oosterse vlieger een voorstelling is van een thema dat meestal traditioneel in de cultuur van het volk is verankerd, wil ik niet ongenoemd laten, maar het valt mijns inziens te ver buiten de bedoeling van dit historische overzicht om dieper in te gaan op de schilderkundige en ruimtelijk beeldende kanten van de vlieger, hoe interessant die op zichzelf ook mogen zijn.

Ook wil ik niet stilstaan bij de etnografisch boeiende gegevens over Polynesische en Oceanische vliegers die op de verdere vliegergeschiedenis van weinig invloed zijn geweest. Wel wil ik een volgende keer

nagaan hoe de vlieger het westen heeft bereikt.

*) KITES, an historical survey by Clive Hart, 1967, 1982 ISBN 0-911858-38-5 New York

Harm van Veen, Den Haag.

